

Prof. Francesc J. Cuartero Iborra

Contingut

El programa de l'assignatura, que ha estat redactat procurant seguir alhora el criteri temàtic i el cronològic, es prepararà mitjançant la bibliografia recomanada i les explicacions de classe. Les classes consistiran en l'anàlisi literària d'una tria de texts de gèneres diferents, prosaics i poètics.

Objectius

L'objectiu del curs és posar els fonaments per a l'estudi sistemàtic de la literatura grega de les èpoques arcaica, clàssica, hel·lenística i imperial. Hom prendrà com a base adquirida els coneixements exigits en les assignatures de Primer Cicle i hom procedirà a l'actualització de problemes i de camps d'estudi, tot concebut com a punt de partida per a l'ampliació de coneixements a través dels cursos de Filologia Grega (inclosos en el Pla d'Estudis) i del treball personal.

Temari.

1. Problemes generals. Concepte de literatura grega.- Els períodes de la literatura grega.- Els gèneres literaris.- Tradició i originalitat.- Literatura i societat a la Grècia antiga.- La literatura com a expressió d'ideologies de classe.- Les fonts i la transmissió de la literatura grega.

2. Els orígens i el caràcter de l'èpica grega.- Els grans cicles narratius: el Cicle Tebà. El Cicle Troià.- Els Himnes homèrics.

3. L'epopeia homèrica. Anàlisi de la Ilíada.- Anàlisi de l'Odissea.- Homer i la història.- La qüestió homèrica.- La llengua dels poemes homèrics.- La dicció formulària.- Els elements de la composició èpica: discursos, símls, digressions, escenes, Ringkomposition, &c.

4. La poesia hesiòdica. Anàlisi de la Teogonia.- Cosmogonia, teomàquia i teologia de la dike.- Anàlisi dels Treballs i Dies.- La condició humana i social. La dike com a praxi i ètica del treball.- Hesíode i Orient.- Els Catàlegs i altres poemes del corpus Hesiodicum. L'Escut d'Hèracles.

5. L'elegia i el iambe. Característiques dels gèneres iàmbic i elegíac. Orígens, estil, metres i continguts.- Els àmbits literaris de l'elegia i del iambe.- El iambe: lluita política i invectiva personal. Arquíloc. Semònides. Hipònax.- L'elegia ètica i política: Cal·lí. Tirteu. Soló. Mimnèrm. Xenòfanès. Teognis i la Col·lecció Teognídia.

6. La lírica coral. Orígens, estil, gèneres i continguts de la lírica coral.- Els primers poetes.- Poesia coral a Esparta: Alcma.- Lírica coral narrativa a l'occident grec: Estesícor i Íbic.- La renovació de la lírica coral: Simònides.- L'esplendor de la lírica coral: Baquilides i Píndar.

7. La poesia monòdica. Origen, estil, llenguatge i continguts.- Poesia política a Lesbos: Alceu de Mitilene.- Erotisme i ètica en Safo.- Anacreont: humor i erotisme.- L'escoli àtic. Poesia popular.

8. Els primers filòsofs grecs. El context econòmic i cultural.- Els físics milesis.- Pitàgoras i els pitagòrics.- L'estil aforístic d'Heraclit.- Poesia mitopoètica en Parmènides.- Empèdocles, mestre de veritat.- La filosofia materialista: Anaxàgoras. Leucip i Demòcrit.

9. El naixement de la historiografia. Transformacions socials i invenció del passat.- Els primers documents: genealogies i memòries de viatge. Els primers logògrafs: Hecateu, Acusilau, Ferecides, Hel·lanic.- Heròdot, «pare de la història». Complexitat i unitat de la seva obra. La dimensió tràgica de la història.- La llengua i l'estil d'Heròdot.

10. La tragèdia grega. Els problema dels orígens.- Els primers poetes tràgics.- Estructura de la tragèdia.- Llengua i estil.- Concursos i representacions.- Èsquil, «el creador de la tragèdia». L'optimisme ètic i polític.- Sòfocles, el poeta d'Atenes. La tècnica dramàtica de Sòfocles. El pessimisme sofocleu.- Eurípides i la crisi de la polis. L'influx dels sofistes.

11. La comèdia grega. L'origen de la comèdia: principals teories.- Estructura de la Comèdia Antiga.- Comèdia política i societat.- Els primers poetes còmics.- Aristòfanes: temàtica i evolució del seu teatre.- Els contemporanis d'Aristòfanes.- Els canvis socials en el segle IV i la transformació del teatre.- Menandre i la Comèdia Nova.- Els contemporanis de Menandre.

12. La historiografia dels segles V i IV. Tucídides i la seva concepció de la història.- Estructura i estil de l'obra tucidídia.- Sentit de l'obra de Tucídides.- Xenofont, el polígraf: obres filosòfiques, històriques, biogràfiques i tècniques.- El pamflet polític: el «Vell Oligarc».- La monografia històrica.- Èfor i Teopomp.- Els Hellenica d'Oxirinc.

13. Sofística i oratòria. Orígens de l'oratòria: el discurs preretòric.- El moviment sofístic: Protàgoras, Gòrgias, Pròdic, Hípias.- Democràcia i educació retòrica.- Gèneres oratoris i estructura del discurs.- Antifont.- Els logògrafs: Lísius.- Isòcrates, arbitrista polític i teòric de l'oratòria.- L'oratòria política: Demòstenes i Èsquines.- Els altres oradors.

14. La filosofia: Plató i Aristòtil. El diàleg com a gènere literari.- L'evolució del pensament platònic.- La dialèctica i la poètica platòniques.- Ètica i utopia en Plató.- L'Acadèmia.- Aristòtil i el corpus Aristotelicum.- Filosofia i política.- Retòrica i poètica aristotèliques.- El Perípat i els orígens de la sistematització científica.

15. Literatura científica i tècnica. Els escrits matemàtics, atronòmics i botànics.- Els tractats tècnics.- Els orígens de la medicina empírica.- L'escola mèdica de Cos: base filosòfica i mètode racional.- La medicina com a téchne.- El corpus Hippocraticum.

16. La poesia hel·lenística. L'herència d'Alexandre. Els nous centres polítics i culturals.- Característiques de la poesia hel·lenística: el poeta àulic; esteticisme i programa.- Els gèneres literaris: l'epil·li.- L'elegia.- L'epigrama.- Cal·límac: erudició i poesia. Els Himnes. Els Aitia. Els iambes.- La renovació de l'èpica: Apol·loni de Rodes.- Teòcrit: idil·li bucòlic i confluència de gèneres. Els bucòlics menors.- La poesia didàctica: Arat i Nicandre.- Un poeta obscur: Licòfron.- El mim. Herodas.

17. La prosa hel·lenística. La filosofia hel·lenística. L'Acadèmia i el Perípat. Zenó i l'estoïcisme. Els cínics, una contracultura. Els escèptics. La revolta d'Epicur.- La historiografia: els historiadors d'Alexandre. Polibi. Diodor.- Literatura científica. Gramàtica i filologia. Els inicis de la geografia.

Matemàtiques i astronomia. Les ciències naturals i la medicina. Obres tècniques.- Literatura judeo-hel·lenística.

18. La poesia grega d'època imperial. Els condicionaments socials i polítics.- Cultes tradicionals i religions de salvació. El Cristianisme.- L'epigrama.- Poesia himnica.- Poesia didàctica: Dionisi Periegeta i els dos Opíans.- La renovació de l'èpica tradicional: Quint d'Esmirna.- La poesia grega d'Egipte. Claudià, l'últim alexandrí. Els poetes de la Tebaida: Trifiodor, Nonnos, Col·lut, Museu.

19. La prosa d'època imperial. Retòrica i aticisme. Dionisi d'Halicarnàs. Pseudo-Demetri i Pseudo-Longí. La lexicografia. La reacció antiatcista.- La Segona Sofística. Eli Aristides.- Llucià de Samòsata.- Biografia, epistolografia i discurs fictici.- Plutarc: diversitat i orientació pedagògica de la seva obra.- Historiografia i periegesi.- Les escoles filosòfiques.- Literatura científica.- La literatura cristiana.

20. Els gèneres «marginals» de la literatura grega. La novel·la: orígens.- Temes i estructura de la novel·la.- La novel·la històrica: Dictis Cretès i Dares Frigi. La Novel·la d'Alexandre.- La novel·la sentimental i d'aventures: fragments papiracis. Caritó. Xenofont. Aquil·les Taci. Longus. Heliodor. Les novel·les perdudes.- La faula: orígens i estructura.- Isop i la Col·lecció Isòpica.- Babri.

Avaluació.

L'avaluació, de caràcter continu i global, serà la resultant de dues classes de factors:

1º) L'aprofitament regular i continu dels treballs proposats, individuals i col·lectius, a les classes magistrals i a les sessions de tutoria integrada, demostrat mitjançant els controls que es determinin.

2º) Un examen de final de curs, que consistirà en la traducció i l'anàlisi literària de texts grecs dels gèneres estudiats al llarg del curs.

Bibliografia.

Els dos manuals bàsics i complementaris d'història literària grega són:

A. Lesky, Historia de la literatura griega, Madrid, Gredos 1968.

J. A. López Férez (ed.), Historia de la literatura griega, Madrid, Cátedra 1988.

Aquest darrer conté, per a cada capítol, bibliografia abundant.

L'explicació de cada tema inclourà la bibliografia bàsica i actualitzada corresponent.